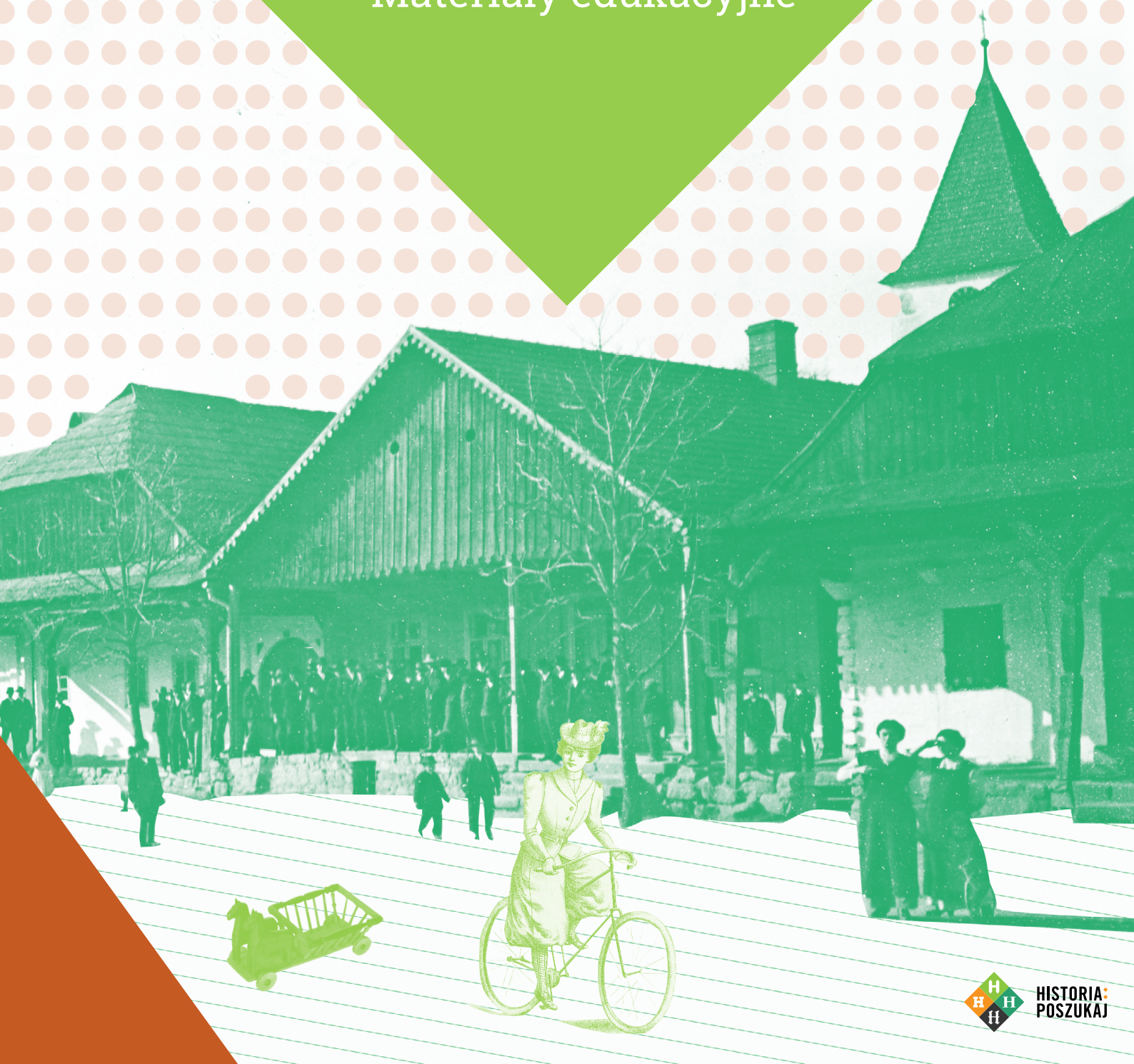

TEKA HISTORIONAUTY

Materiały edukacyjne

HISTORIA:
POSZUKAJ

Autorzy

Gabriela Sierocińska-Dec

Agata Nowotny

Maria Pawlak

Jacek Staniszewski

Koncepcja i redakcja

Katarzyna Grubek

Maria Pawlak

Dominika Mroczkowska-Rusiniak

Redakcja i korekta

Dorota Nawalany

Opracowanie graficzne i skład:

Żaneta Strawiak-Pulkowska

Wydawca:

Centrum Edukacji Obywatelskiej

ISBN 978-83-66150-01-0

Warszawa 2018

Publikacja na licencji CC BY-NC-SA

Publikacja powstała w ramach projektu
Narodowego Instytutu Muzealnictwa
i Ochrony Zbiorów „HISTORIA: POSZUKAJ”
www.historiaposzukaj.pl

Częścią tego projektu jest program
„Historionauci” przygotowany
i realizowany we współpracy
z Centrum Edukacji Obywatelskiej

Wstęp

Program „Historionauci” zrodził się z chęci innego spojrzenia na 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, bo przez pryzmat rzeczy – obiektów muzealnych, które odegrały ważną rolę w procesie kształtowania się nowego państwa i społeczeństwa. Postanowiliśmy zaprosić do udziału w naszym programie młodzież i nauczycieli, aby wspólnie poszukali odpowiedzi na pytanie, co znalezione obiekty mogą nam powiedzieć o polskich drogach do niepodległości.

Z myślą o uczestnikach programu przygotowaliśmy specjalne materiały edukacyjne. Do współpracy zaprosiliśmy między innymi muzealniczkę, nauczyciela historii i antropolożkę. Pragniemy, żeby opracowane przez nas scenariusze, materiały pomocnicze oraz wskazówki pomogły nauczycielom przeprowadzić ciekawe zajęcia.

Mamy nadzieję, że dzięki temu programowi młodzi ludzie spojrzą na obiekty muzealne nie tylko z perspektywy historycznej, ale również antropologicznej. Podążając śladami przeszłości będą czerpać przyjemność z odkrywania historii, która jest tuż obok nich.

Zespół programu „Historionauci”

Jak wybrać obiekt muzealny?

Pierwszym krokiem w pracy Historionauty jest wybór obiektu muzealnego. Poszukiwania zaczniemy od wyprawy do **lokalnego muzeum / izby pamięci**. Jeżeli z jakichś powodów nie jest to możliwe, możecie przejrzeć **wirtualne muzea i archiwa** dostępne w Internecie. Ramy czasowe pochodzenia obiektu to **1795–1921** (pierwsza data oznacza trzeci rozbiór Polski, druga – traktat ryski, na mocy którego ustalono wschodnią granicę II Rzeczypospolitej).

Dlaczego wybraliśmy te daty?

Tematem przewodnim programu są *Drogi do Niepodległości*. Przyjeliśmy konkretne daty, aby ułatwić wam wybór obiektów. Poszukiwać będziemy obiektów związanych z życiem codziennym, historią społeczną, lokalnymi bohaterami oraz ważnymi wydarzeniami w okolicy, które połączyły Polaków w walce o niepodległość. Zachęcamy was do szukania przedmiotów nieoczywistych, które były ważne dla mieszkańców waszej okolicy w dążeniu do niepodległej Polski. Mogą to być między innymi:

- ♦ przedmioty wytwarzane w lokalnych fabrykach,
- ♦ pamiątki związane z lokalnymi bohaterami,
- ♦ nieoczywiste obiekty, które mają związek z okresem, o którym wspominamy powyżej.

Fotografia miasta

Warto zajrzeć do albumu ze zdjęciami i prześledzić rozwój miast polskich na przełomie XIX i XX wieku. Możecie poruszyć z uczniami wątek zaangażowania społecznego obywateli w rozwój miast, ich projektowanie, dbałość o wysoki poziom architektury, każdy jej szczegół, wbrew trudnej sytuacji politycznej. W drugiej połowie XIX wieku odpowiednikiem postawy obywatelskiej był pozytywizm. Działalność pozytywistów wpisuje się w nurt niepodległościowy.

W XIX wieku w wielu miastach i miasteczkach istniały studia fotograficzne, nie tylko w Warszawie, Krakowie czy Wilnie. Zachęcamy was do szukania fotografii, na których uwieczniona została wasza miejscowość przed stu laty, może dzięki nim odkryjecie nieznaną wcześniej historię budynku czy miejsca. W zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie przechowywane są zdjęcia warszawskiego fotografa Konrada Brandla (1838–1920). Jego działalność i dokumentacja miasta może być punktem wyjścia do poszukiwań innych autorów zdjęć, którzy w przededniu niepodległości dokumentowali waszą okolicę.

Więcej informacji o Konradzie Brandlu znajdziecie w artykule na stronie [Historia:poszukaj](#)

Konrad Brandel, *Dachy i gmachy teatru widziane z balonu*, 1865, odbitka na papierze albuminowym, Muzeum Narodowe w Warszawie, źródło: cyfrowe MNW

Przedmioty codziennego użytku

W czasie, gdy Polska nie miała swojego miejsca na mapie Europy, starano się podtrzymywać tożsamość narodową różnymi sposobami, m.in. wykorzystując w tym celu sztukę ludową. Ówczesni twórcy inspirowali się architekturą ludową i rzemiosłem artystycznym Podhala oraz czerpiąc z regionalnych tradycji, projektowali i wykonywali meble, sprzęty gospodarcze, ubiory, wyroby z porcelany, instrumenty muzyczne. Dla wielu tych twórców i rzemieślników, była to manifestacja polskości, sposób, aby ją chronić w trudnych czasach zaborów i przekazywać dalej, kolejnym pokoleniom. W ten sposób narodził się styl zwany zakopiańskim. Jego twórcą był Stanisław Witkiewicz, który jako pierwszy dostrzegł w sztuce Podhala podstawy do tworzenia nowoczesnej polskiej architektury narodowej, możliwość ocalenia tożsamości Polaków.

W. Brzeg, J. Śliwka, Krzesło w stylu zakopiańskim, 1902, Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, licencja PD, <http://muzea.malopolska.pl/obiekty/-/a/26957/1116148>

Innym przykładem obiektu może być porcelana Ćmielowska. Wykonano ją w fabryce w Ćmielowie, która została założona w 1790 roku i która działa do dziś. W ciągu ponad dwustuletniej działalności fabryka ta wspierała polskich artystów i dawała pracę miejscowej ludności.

Dzięki serwisowi obiadowo-deserowemu możemy poznać historię regionu, życie pracowników jednej z fabryk działających na terenach dawnej Rzeczypospolitej. W jakich okolicznościach powstał ten serwis? Kto go mógł wykonać? Jak funkcjonowała Ćmielowska fabryka w czasie zaborów i tuż po odzyskaniu niepodległości?

Autor nieznany, *Serwis obiadowo-deserowy*, fragment, Fabryka Ceramiczna Książąt Druckich-Lubeckich, koniec XIX wieku, Muzeum Porcelany w Wałbrzychu, źródło: <http://wirtualne.muzeum.walbrzych.pl/navigart/node/4515>

Opakowanie po lekarstwie z apteki mgr Antoniny Leśniewskiej może stać się przyczynkiem do opowieści o pierwszych kobietach farmaceutkach i prowadzonych przez nie aptekach oraz rozwoju farmacji w Polsce na przełomie XIX i XX wieku. Wiele kobiet w tym czasie prowadziło działalność edukacyjną, zakładało prywatne szkoły, kształcąc młode pokolenie, obywatelki i obywateli przyszłej niepodległej Polski.

Artykuł o mgr Leśniewskiej na portalu

Historia: poszukaj

Autor nieznany, *Pudełeczko z apteki mgr Antoniny Leśniewskiej*, lata 1934 - 1937, tektura, papier, wyr. fabr., fot. M. Kalina M. Matyjaszewski źródło: Muzeum Farmacji, Oddział Muzeum Warszawy

Edward Okuń, *Oddaj głos na No 1*, 1919, Muzeum Niepodległości w Warszawie, licencja PD, źródło: www.muzeum-niepodleglosci.pl

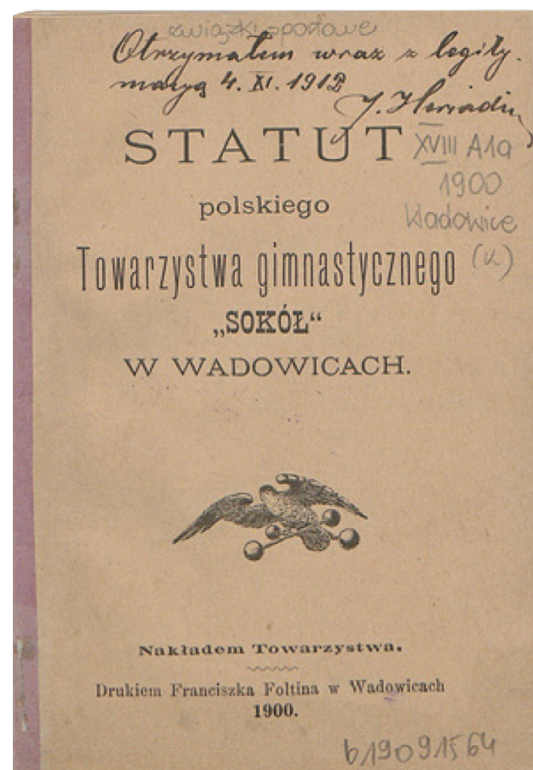
„Ojcowie niepodległości” – Józef Piłsudski, Ignacy Paderewski, Roman Dmowski, Ignacy Daszyński, Wincenty Witos są obecni na wielu obrazach, pamiątkowych pocztówkach, popiersiach czy pomnikach. Jednak mało kto wie, że przedstawiano ich również w niecodzienny sposób.

Kogo wam przypomina Marszałek na przedstawionym obrazie? Faraona Ramzesa XIII? Tak uwiecznił go malarz Edward Okuń na ulotce w 1919 roku „Oddaj głos na No 1 / Pomożesz dziełu tworzenia potężnej Polski!”. O tym, dlaczego artysta namalował w ten sposób Józefa Piłsudskiego, dowiesz się więcej z artykułu na portalu **Historia: poszukaj**

Zachęcamy was do szukania nietypowych przykładów portretów twórców niepodległości.

Dokumenty

Statut polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokół” w Wadowicach może być pretekstem do opowieści o powstaniu i rozwoju stowarzyszeń, historii zrzeszania się Polaków w czasach zaborów, organizowania się wokół wspólnych wartości i celów. Towarzystwo gimnastyczne „Sokół” może być przykładem stowarzyszenia, które podejmowało niezależne działania w czasach, gdy nie było państwa polskiego.

Statut polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokół” w Wadowicach, 1900, Wadowice, źródło: <https://polona.pl/item/statut-polskiego-towarzystwa-gimnastycznego-sokol-w-wadowicach,NzE5N-DlyMzE/2/#info:metadata>

Przewodnik po zbiorach muzealnych i archiwach w Internecie

Jeśli w waszej najbliższej okolicy nie ma muzeum lub izby pamięci, wybierzcie się na wirtualną wyprawę śladami przeszłości. Wiele instytucji udostępnia swoje zbiory w ramach domeny publicznej. Polecamy wybrane portale.

MUZEA

- Muzeum Narodowe w Warszawie
- Muzeum Historyczne Miasta Krakowa
- Muzeum Narodowe w Kielcach
- Muzeum Regionalne w Siedlcach
- Muzeum Porcelany w Wałbrzychu
- Muzeum Sztuki w Łodzi
- Muzeum Fotografii w Krakowie
- Muzeum Warszawy
- Wirtualne Muzea Małopolski
- Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie
- Muzeum Niepodległości w Warszawie
- Muzea Wielkopolski

Portal e-muzeum.eu pozwala dowolnie wyszukiwać i tworzyć wirtualne galerie i wystawy tematyczne, np. historyczno-archeologiczne, etnograficzne, martyrologiczne, militarne. Dzięki przypisanej do każdego obiektu informacji o jego lokalizacji, można dotrzeć łatwo np. do muzeum, gdzie są gromadzone zbiory i obejrzeć je w portalu.

➤ MUZEA ON-LINE

Autorzy projektu „muzea.online” promują swój portal jako zintegrowane narzędzie do turystyki kulturowej. Na jego stronach umieszczono bowiem bazę polskich muzeów, którą można dowolnie przeszukiwać, również według województw. Integralną częścią portalu stanowi aplikacja na urządzenia mobilne – można ją ściągnąć np. na smartfon, aby móc wyszukiwać najciekawsze muzea i ośrodki kultury w Polsce.

➤ INTERNETOWE KATALOGI ZBIORÓW POLSKICH MUZEÓW I INSTYTUCJI NAUKOWYCH

Platforma przygotowana przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów ze spisem wszystkich muzeów i instytucji w Polsce, które posiadają zbiory dostępne online.

➤ GOOGLE ART AND CULTURE

Platforma Google z wirtualnymi wystawami i możliwością dostępu do dzieł sztuki znajdujących się w zbiorach partnerskich muzeów oraz instytucjach kultury z Polski i całego świata. Na portalu można znaleźć, między innymi, wybrane kolekcje z Muzeum Narodowego w Warszawie.

Przewodnik po zbiorach muzealnych i archiwach w Internecie

➤ HISTORIA: POSZUKAJ

Portal edukacyjny, który w atrakcyjny sposób opowiada o historii – punktem wyjścia są konkretne obiekty muzealne. Źródło inspiracji, wiedzy, artykułów, ciekawostek.

ARCHIWA

➤ POLONA

Zasoby online: książki, czasopisma, grafiki, mapy, muzykalia, druki ulotne, rękopisy pochodzące ze zbiorów Biblioteki Narodowej, udostępnione na wolnej licencji.

➤ NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

Pierwsze polskie archiwum cyfrowe, którego początki sięgają lat 50. XX wieku. Na portalu znajdują się zdigitalizowane zasoby archiwów państwowych z całego kraju (fotografie, nagrania dźwiękowe oraz filmy).

➤ ZBIORY ARCHIWALNE ON-LINE

Serwis internetowy, który udostępnia opisy materiałów archiwalnych z archiwów państwowych i innych instytucji. Większość z nich prezentowana jest wraz ze skanami.

➤ ARCHIWA SPOŁECZNE

Baza archiwów społecznych, która powstała z inicjatywy Ośrodka Karta. Platforma gromadzi dostęp do niepaństwowych zasobów archiwalnych.

➤ CYFROWE ARCHIWUM TRADYCJI LOKALNEJ

Baza archiwów prowadzona przez Ośrodek Karta w bibliotekach gminnych. Bibliotekarze i bibliotekarki w ramach projektu pozyskali, zgromadzili i udostępnili w formie cyfrowej materiały źródłowe oraz relacje lokalnych świadków historii.

➤ BAZA ARCHIWÓW

Strona z katalogiem archiwów społecznych państwowych i prywatnych. W opisie można znaleźć krótki opis, kto jest jego twórcą, zakres tematyczny oraz sposób dostępu.

Warto pamiętać:

Przed publiczną prezentacją i umieszczeniem waszych działań w Internecie, sprawdźcie:

Na jakiej licencji są udostępnione zdjęcia?

♦ Czy można je modyfikować i udostępniać w Internecie?

Więcej informacji, jak to zrobić znajdziecie w publikacjach:

➤ PRZEWODNIK PO OTWARTYCH ZASOBACH EDUKACYJNYCH

➤ PIERWSZA POMOC W PRAWIE AUTORSKIM: PRZEWODNIK

Jak pracować z przedmiotem?

Scenariusz lekcji

- ◆ Autorka: Gabriela Sierocińska-Dec, Muzeum Historii Polski
- ◆ Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VI-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

/

Muzea są instytucjami, których głównym zadaniem jest, między innymi, gromadzenie zbiorów i udostępnianie ich publiczności. Kolekcję muzeum tworzą obiekty muzealne, czyli przedmioty o szczególnej wartości naukowej, historycznej lub kulturowej i z tego powodu powinny być zachowane dla kolejnych pokoleń. W działalności edukacyjnej to właśnie obiekty muzealne mogą być punktem wyjścia do zajęć czy warsztatów na dany temat, np. dziewiętnastowieczna pocztówka przedstawiająca Warszawę może być doskonałym początkiem opowieści o rozwoju miasta. Wiele przedmiotów ma swoją historię i ukryte tajemnice, a ich odsłanianie i szukanie drugiego dna czy dodatkowych wiadomości może być dla ucznia wspaniałą, wręcz detektywistyczną przygodą. Historię tworzą przedmioty – są one uczestnikami, a zarazem niemymi świadkami wydarzeń. Rzeczy codziennego użytku, książki, listy, fotografie czy przedmioty osobiste pozwalają odczytywać i poznawać minioną rzeczywistość, do której należały.

Przedmioty zwykle należą do kogoś, dlatego też mogą być znakomitą początkiem opowieści o ludziach, ich codziennym życiu, ale również o ważnych wydarzeniach dla społeczności lokalnej, a poprzez ukazanie pojedynczych losów także dla całego kraju.

Przedmiot może być przewodnikiem po historii, stąd w muzeach tworzone są coraz częściej sale jednego eksponatu. Jeden obiekt pozwala bowiem zbudować całą opowieść zarówno w odniesieniu do historii lokalnej, jak i tej wielkiej. Na przykład suknia żałobna z drugiej połowy XIX w. może nam przekazać, na pierwszym planie

narracji, informacje na temat ówczesnej mody, rodzaju materiałów, sposobach szycia, pracowniach krawieckich, domach mody. A na drugim planie opowieści znajdzie się historia sprzeciwu kobiet wobec zaborcy po powstaniu styczniowym, czy rola, jaką one odegrały w walce o niepodległość kraju. Snując tę opowieść można dodatkowo sięgnąć po teksty źródłowe z epoki, fotografie, gazety oraz pamiętniki i wspomnienia. Suknia może być też pretekstem do wprowadzenia wątków związanych z historią lokalną, np. o szwalni, pracowniach krawieckich w regionie. Jeżeli znamy jej właścicielkę – suknia może stać się początkiem opowieści biograficznej o postaci historycznej.

/

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ dowiesz się, czym jest eksponat muzealny
- ◆ zobaczysz, jak odczytywać historie z przedmiotów
- ◆ dowiesz się, co trzeba zrobić, żeby przygotować wystawę.

Jak pracować z przedmiotem?

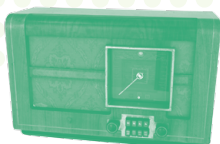
Scenariusz lekcji

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

/ Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

- 1 Przed zajęciami poproś uczniów, aby przynieśli ważne dla nich przedmioty, które według nich mogą mieć wartość historyczną.
- 2 Przedstaw **materiał nr 1** i poproś uczniów, aby zastanowili się w formie rozgrzewki nad przyniesionymi przedmiotami. Chętni mogą podzielić się z klasą swoimi przemyśleniami.
- 3 Podziel klasę na grupy (4-6). Rozdaj zadania z **materiału nr 2**. Poproś uczniów, aby wyobrazili sobie, że są detektywami i na podstawie znalezionych przedmiotów mają odtworzyć historię czasów, w których żyją. Podczas podsumowania zadań porozmawiaj z uczniami na temat wartości historycznej przedmiotów, sposobach ochrony i przechowywania wartościowych rzeczy.

W wersji pogłębionej ćwiczenia możesz zaproponować uczniom dramę – rozmowę z przedmiotem (jeden uczeń będzie zwiedzającym, a drugi – obiektem). Poproś, aby zwiedzający spróbowali uzyskać informacje, z jakim przedmiotem rozmawiają, dlaczego on może być eksponatem, w jaki sposób jest chroniony, przechowywany itp.
- 4 W następnej kolejności porozmawiaj z uczniami, czym są muzea, jaka jest ich funkcja i rola oraz jakie rzeczy i dlaczego tam się znajdują. Zapytaj uczniów, co kojarzy im się z obiektem muzealnym – na tablicy zróbcie listę wszystkich skojarzeń. Wspólnie zdefiniujcie pojęcie obiektu muzealnego.
- 5 Po rozmowie o muzeach zaproś uczniów do kolejnego ćwiczenia z **materiału nr 3**.
- 6 Na zakończenie lekcji zachęć uczniów do zaprezentowania planu swojej wystawy.

Materiał 1

„Przedmioty osobiste [...] szykowały się do walki.
Zamierały stawiać opór. Moja matka szykowała się do walki.
– Co z tym wszystkim zrobisz?
Wiele osób stawia to pytanie. Nie znikniemy bez śladu. A nawet
jak znikniemy, to zostaną nasze rzeczy, zakurzone barykady.”

M. Wicha, *Rzeczy, których nie wyrzuciłem*, Karakter 2017

Przynieśliście dziś osobiste przedmioty. Wyobraźcie sobie, że za kilkadziesiąt lat ktoś je znajdzie i będzie próbował odczytać z nich informacje o waszym życiu, dowiedzieć się o czasach, w których żyliście.

PYTANIA

- ♦ Zastanówcie się, jakie informacje mogą te przedmioty nam przekazać.
- ♦ Czy według was będą one miały kiedyś wartość historyczną?
- ♦ W jaki sposób należy je chronić, aby przetrwały wiele lat i mogły stać się świadectwem przeszłości dla następnych pokoleń?
- ♦ Czy wśród przyniesionych przez was rzeczy są takie, które nie będą mieć w przyszłości wartości historycznej?

Źródło: <https://www.esquire.com/uk/culture/film/news/a7703/detective-show-crazy-walls/>

Materiał 2

Wymieńcie się przedmiotami między grupami.

Pracując w grupie obejrzyjcie dokładnie przedmioty, które przynieśliście. Spośród przyniesionych przedmiotów grupa wybiera jeden – ten, który według was będzie miał największą wartość historyczną w przyszłości. Wyobraźcie sobie, że jesteście detektywami i musicie odszukać jak najwięcej informacji na temat artefaktu¹.

Spróbujcie odtworzyć jego historię. Obejrzyjcie go dokładnie i spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

1. Zastanówcie się, jakie informacje przekazuje dany przedmiot.
2. Dlaczego według was przedmioty te będą miały kiedyś wartość historyczną?
3. Czy wśród przyniesionych rzeczy są takie, które nie będą mieć kiedyś wartości historycznej?
4. W jaki sposób należy je chronić, by przetrwały wiele lat i mogły stać się świadectwem przeszłości dla następnych pokoleń?
5. Gdzie został znaleziony dany przedmiot?
6. Czy przedmiot związany jest z jakąś konkretną osobą?
7. Jakiego rodzaju jest to przedmiot?
8. Z jakiego materiału został wykonany?
9. Czy na przedmiocie są jakieś zapiski, daty, informacje?
10. Do czego służył?
11. Czy możemy określić jego wiek? Jeśli tak, to po czym?
12. Z jakim wydarzeniem historycznym może być związany?
13. Czy w znanych wam publikacjach/ książkach są informacje związane z przedmiotem?

Zadanie to możecie zrealizować w formie mapy myśli albo, znanej z filmów detektywistycznych, „tablicy śledczej” – odpowiedzi na każde pytanie zapiszcie na osobnych kartkach, które przyczepicie później do tablicy.

1. Artefakt to „coś, co jest dziełem ludzkiego umysłu i ludzkiej pracy w odróżnieniu od wytworów natury”, Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/artefakt;2441366.html>

Materiał 3

Wyobraźcie sobie, że wybrany przez was przedmiot miałby być punktem wyjścia do stworzenia wystawy. To może być wyzwanie, bo zrobienie nawet niewielkiej ekspozycji jest złożonym i wymagającym procesem.

Aby stworzyć wystawę, musicie odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

1. Po co chcecie zrobić wystawę? Jaki jest jej cel? Jak ją chcecie zatytułować?
2. Dla kogo ma być ta wystawa? Kto ją będzie oglądał?
3. Co jest głównym tematem wystawy? O czym będzie? Jaką historię chcielibyście opowiedzieć na tej wystawie?
4. Jakie dodatkowe zagadnienia możecie przy jej okazji poruszyć?
5. Jakich eksponatów będziecie potrzebować?
6. W jaki sposób będą one prezentowane na wystawie? Jak będą opisywane?
7. Jaki porządek będzie miała wasza wystawa – chronologiczny czy tematyczny?
8. Ile czasu potrzebujecie na wykonanie pojedynczych elementów?
9. Kto może wam w tym pomóc?

Spróbujcie narysować plan swojej wystawy/przygotujcie plakat wystawy, którego celem będzie zachęcenie kolegów i koleżanki do zwiedzenia waszej ekspozycji.

Niepodległość nieznana. Scenariusze lekcji

◆ Autor: Jacek Staniszewski, nauczyciel historii,
dyrektor szkoły „Akademia Dobrej Edukacji” w Warszawie

/

W codzienności szkolnej temat odzyskania niepodległości wraca co roku, w listopadzie, najczęściej jako okolicznościowe spotkanie uczniów, które jest okazją, aby przypomnieć rolę najważniejszych autorów zerwania ze 123-letnimi zaborami. Podkreśla się głównie rolę Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego czy Romana Dmowskiego. Rzadziej wspomina się o Ignacym Daszyńskim, Wojciechu Korfantym czy innych działaczach bądź działaczkach niepodległościowych. Pamiętać jednak należy, że na odzyskanie niepodległości zapracowały pokolenia Polaków, zarówno tych, którzy mieszkali na terenie trzech zaborów, jak i tych, którzy udali się na emigrację i osiedli się w obcym kraju.

Poniżej przedstawiamy propozycje trzech scenariuszy lekcji. Każdy z nich został osnuty wokół trzech, różnych eksponatów, pochodzących z trzech różnych muzeów i różnych miejsc Polski – Cieszyina, Kalisza i Gdyni. Eksponaty będą dobrym punktem wyjścia do rozmowy o Polakach, których próżno by szukać w podręcznikach. Pojawili się na kartach historii niejako przypadkiem, ponieważ znaleźli się w kadrze aparatu fotograficznego. Rzadko znamy ich nazwiska, najczęściej są anonimowi. Bywa, że trudno nawet wskazać lub nazwać chociaż jeden czyn, którym się przysłużyli ojczyźnie. Zostaną bohaterami lekcji, prowokując nas, abyśmy na moment odwrócili wzrok od postaci na pomnikach i przyjrzeni się życiu zwykłych ludzi.

Polacy w amerykańskiej hucie

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

- ◆ Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VI-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

/

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ dowiesz się, dlaczego Polacy emigrowali do USA na przełomie XIX i XX wieku
- ◆ zastanowisz się, w jaki sposób polscy emigranci mogli przetrwać na obcej ziemi
- ◆ wzmocnisz swoje umiejętności dotyczące analizy fotografii i wyciągania z niej wniosków
- ◆ wzmocnisz swoje umiejętności dotyczące analizy czytanego tekstu

- ◆ weźmiesz udział w dyskusji, czym są język polski, zwyczaje, tradycje dla ludzi, którzy mieszkają daleko od swojej ojczyzny.

Eksponat:

Fotografia ze zbiorów Muzeum Emigracji w Gdyni, dostępna na stronie internetowej

Muzeum Emigracji w Gdyni

/

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

- 1 Zapowiedz uczniom, że zajęcia będą dotyczyły losów Polaków żyjących na przełomie XIX i XIX w., czyli w czasach przed odzyskaniem niepodległości. Należy uczniów uprzedzić, że tym razem na wiele pytań, które zostaną zadane na lekcji, nie znamy odpowiedzi. Dodaj, że historycy często mierzą się z taką sytuacją w swojej pracy. Co wówczas można zrobić? Czasem trzeba się z tym pogodzić lub szukać odpowiedzi jeszcze głębiej, do czego zachęcamy.
- 2 Na początku pokaż uczniom zdjęcie (**materiał nr 1**), które przedstawia anonimowych robotników. Fotografia jest dostępna na stronie **Muzeum Emigracji w Gdyni**. W zależności od warunków technicznych można zdjęcie wyświetlić na dużym ekranie, wydrukować lub pozwolić uczniom, aby wyświetlili je na ekranach swoich komputerów, tabletów lub smartfonów. Rozdzielczość zdjęcia pozwala na dokładne przyjrzenie się szczegółom.
- 3 Uczniowie wypełniają w parach kartę pracy (**materiał nr 2**), która im pomoże sobie uświadomić, co wiedzą na pewno, a co jest tylko ich domysłem. Zachęć uczniów, aby zapisywali poszczególne elementy swoimi słowami. Pomocą dla uczniów powinny być pytania zamieszczone w materiale. W wierszu „na pewno” można więc umieścić takie elementy, jak: *robotnicy, młoty, tablica, fabryka, okulary ochronne*. W wierszu „prawdopodobnie” można się spodziewać takich wpisów, jak: *przed wojną, huta, by rozwalić blachę*.

Polacy w amerykańskiej hucie

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

5

Omów zdjęcie z uczniami. Poproś, aby ustalili, co widać na zdjęciu. Możliwa jest odpowiedź: „Fotografia przedstawia robotników pracujących w hucie, którzy pozują w pełnym rynsztunku”. Na pierwszym planie widać wielojęzyczną tablicę (uczniowie zapewne rozpoznają język polski i angielski). Jako podsumowanie tej części zajęć możesz zapytać, o czym świadczy ta tablica (niebezpieczne warunki pracy, wiele narodowości pracujących w hucie, słaba znajomość języka angielskiego).

6

W tym momencie uczniowie znają już dobrze treść zdjęcia. Można więc przejść do aktywności, które pozwolą ukazać szerszy kontekst zjawiska emigracji za oceanem. Podaj kolejne wiadomości o zdjęciu, wychodząc od informacji szczegółowych (fotografia), a kończąc na ogólnych.

O samym zdjęciu niewiele wiadomo. Przedstawieni zostali na nim dwaj robotnicy pracujący w hucie w Chicago. To amerykańskie miasto było jednym z najpopularniejszych kierunków polskiej emigracji na przełomie XIX i XX wieku. W czasie rozbiorów do USA wyemigrowało około 2 milionów Polaków, najwięcej w latach 90. XIX wieku z zaboru rosyjskiego i austriackiego. Emigrowano głównie z powodów zarobkowych. Obecnie w Chicago do polskiego pochodzenia przyznaje się aż 10 mln osób. Zachęć uczniów, aby wzięli udział w dyskusji na temat trudności, jakie mogli napotkać emigranci przybywający z Polski. Co mogło być dla nich przeszkodą? Czego mogli się obawiać? Co pomagało im przetrwać? Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi zwłaszcza wtedy, kiedy odwołują się do współczesnych czasów i problemów emigracyjnych.

Poczucie wspólnoty narodowej z innymi Polakami na pewno pomagało przetrwać w trudnych chwilach, podobnie jak ojczysta mowa, wspólne zwyczaje, religia. Innym sposobem na przetrwanie było porzucenie swojego środowiska i asymilacja w nowym społeczeństwie (przykładem może być całkowita zmiana nazwiska lub chociaż częściowa, aby łatwiej je można było wymówić w obcym języku). Jeśli ta uwaga nie pojawi się ze strony uczniów, uzupełnij ich wypowiedzi.

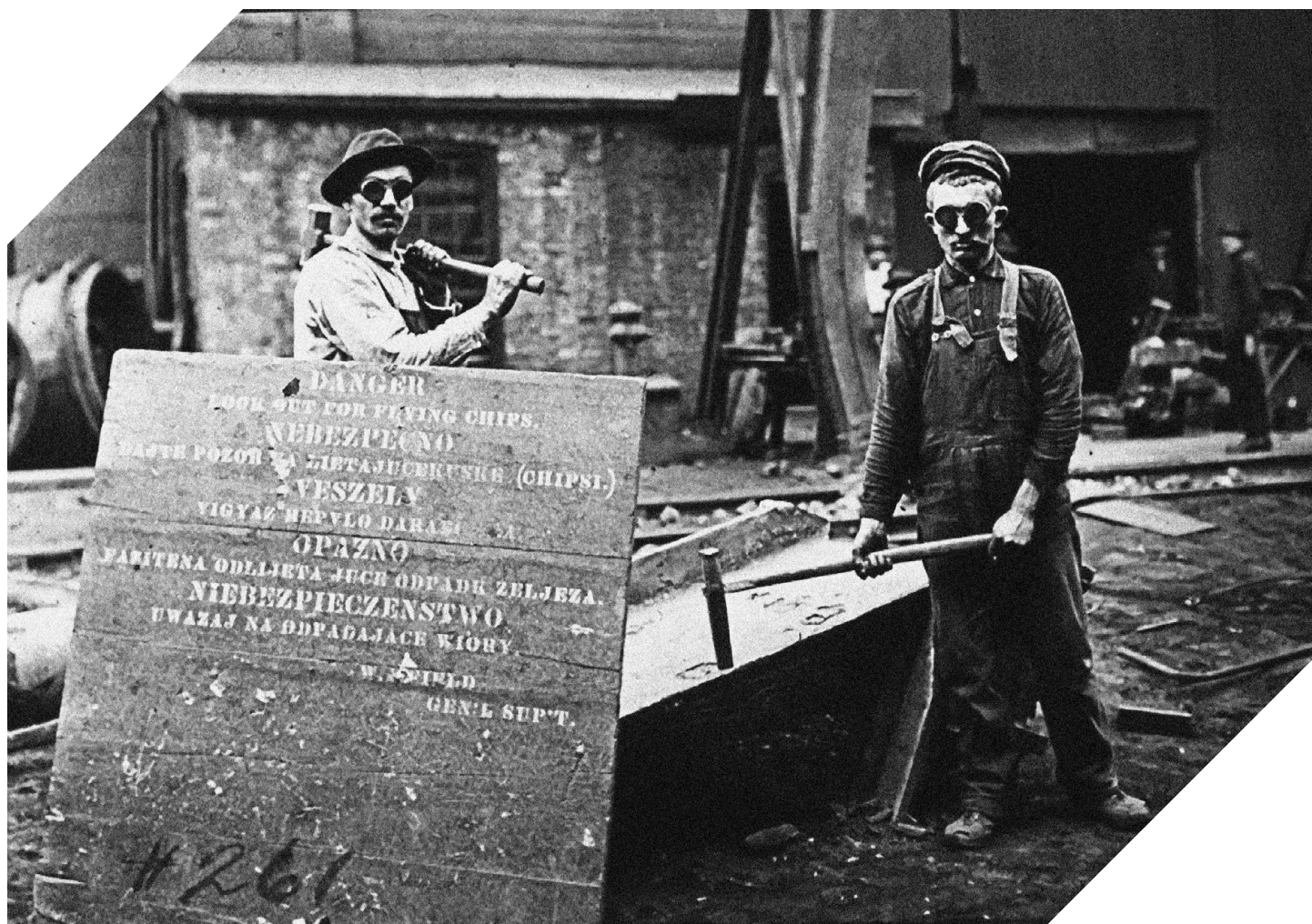
7

Na koniec przedstaw **materiał nr 3**. Ta krótka notatka prasowa z końca XIX wieku zwraca uwagę na jeszcze jeden problem. Uczniowie, mimo dość humorystycznej treści, powinni wyciągnąć wniosek, że zachowanie własnych zwyczajów nie zawsze przyjmowane było ze zrozumieniem. Do ciebie należy wybór, w jaki sposób uczniowie będą pracować – indywidualnie, w parach lub większej grupie.

8

Na zakończenie zajęć poinformuj uczniów, że fala emigracyjna spadła po 1918 roku. Zapytaj uczniów, jakie mają skojarzenia z tą datą i przypuszczenia, jakie mogły być tego przyczyny. Po wysłuchaniu uczniów, dodaj, że można przypuszczać, iż odzyskanie wolności przez Polskę dawało nadzieję na lepsze warunki pracy w swoim ojczystym kraju.

Materiał 2. Karta analizy

Źródło: http://www.polska1.pl/pl/dzialania/aktualnosci/polonia_byla_jest_i_będzie/

Materiał 2. Karta analizy

Przeanalizuj treść fotografii i uzupełnij kartę. Pytania pomocnicze: Kto? Co? Gdzie? Kiedy? Dlaczego?

Co na pewno jest na zdjęciu?	
Co prawdopodobnie jest na zdjęciu?	

Materiał 3

Przeczytaj tekst w oryginale lub jego tłumaczenie i zastanów się, o czym może świadczyć opisane wydarzenie.

THE American miners at Shamokin who ducked the Slav women there for throwing buckets of water on them in obedience to an imported Easter custom, have given the foreign element a practical hint that they do not intend to tolerate the introduction of any more Slavish customs into this free country.

/
Baltimore American and Commercial Advertiser, April 12, 1890 p. 4

TŁUMACZENIE:

Amerykańscy górnicy z Shamokin podtapiali słowiańskie kobiety za to, że te wylewały na nich wiadra wody, zachowując przywiezione ze sobą wielkanocne zwyczaje. Górnicy dali obcemu elementowi wyraźny znak, że nie zamierzają tolerować więcej wprowadzania słowiańskich zwyczajów w tym wolnym kraju.

Gwiazdka z Cieszyna

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

- ◆ Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VII-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

/

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ dowiesz się, dlaczego Cieszyn jest szczególnym miejscem w Polsce i nie tylko
- ◆ będziesz rozwijać umiejętność wyszukiwania informacji i wyciągania wniosków
- ◆ dowiesz się, jakie były cele Polaków mieszkających w wielonarodowym mieście.

Eksponat:

Fotografia maszyn drukarskich znajdujących się w **Muzeum Drukarstwa w Cieszynie**

/

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

- 1 Lekcja zaczyna się od zaprezentowania uczniom Cieszyna na mapie. Dzięki mapie Google można dokładnie zobaczyć, jak rzeka Olza dzieli miasto na część czeską i polską. Poinformuj uczniów, że na początku XX wieku Cieszyn był miastem należącym do cesarstwa Austro-Węgierskiego, wielonarodowym. Mieszkali tu Polacy, Czesi, Niemcy i Żydzi. W 1910 r. było tu 22 500 tys. mieszkańców, z czego 61% mówiło po niemiecku, 31% po polsku, 7% mówiło po czesku, a 1% mówiło innymi językami. Warto zaznaczyć, że przewaga języka niemieckiego nie oznacza, że w mieście tym mieszkali tylko Niemcy, gdyż w tamtym czasie niemiecki był często językiem Czechów.
- 2 Następnie pokaż na fotografii jedną z sal **Muzeum Drukarstwa** w Cieszynie. Prezentowane na zdjęciu materiały były drukowane przez różne wydawnictwa, z których między innymi słynął Cieszyn. Wydawnictwa z tutejszej drukarni docierały do różnych krajów ówczesnej Europy. Cieszyńską drukarnię rozwinęła czeska rodzina Prochasków, która miała swoje zakłady po obu stronach rzeki. W 1847 r. rozpoczęto tu druk polskojęzycznego „Tygodnika Cieszyńskiego”, któremu w 1851 r. zmieniono tytuł na „Gwiazdka Cieszyńska”. Pismo ukazywało się jeszcze w okresie II Rzeczypospolitej. Powyższe informacje powinny być zaprezentowane szybko i sprawnie jako wprowadzenie, a nie cel lekcji.
- 3 Po wprowadzeniu historii gazety rozpocznij dyskusję, jakie zadania mogli stawiać przed sobą twórcy czasopisma w języku polskim. Jakiego rodzaju treści mogli prezentować w swoich artykułach? Dopilnuj, aby uczniowie nie wychodzili poza ramy XIX wieku. To zadanie ma kształcić w uczniach umiejętność wyciągania wniosków w oparciu o materiał źródłowy. Możesz odpowiedzieć uczniom i uświadomić im, że Cieszyn był stolicą Księstwa Cieszyńskiego, które w monarchii cieszyło się dużą autonomią.

Gwiazdka z Cieszyna

4

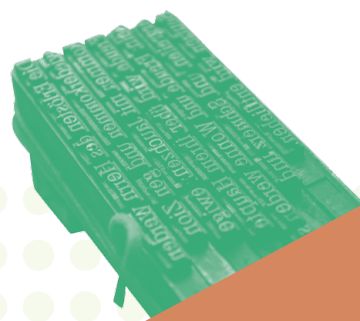
Rozdaj każdemu z uczniów kartę pracy (**materiał nr 1**), na której znalazło się 6 różnych wątków. Zadaniem ucznia jest rozstrzygnąć, czy dany wątek zostanie poruszony w pierwszym numerze „Gwiazdki Cieszyńskiej”, czy raczej nie. Zadanie ma na celu uświadomienie uczniom, w jakich warunkach społeczno-politycznych powstawało pismo. Dyskusja nad poszczególnymi wątkami ma pomóc odpowiedzieć na pytanie, jaką pozycję przyjęli Polacy wydający pismo.

5

Po wykonaniu ćwiczenia, rozdaj uczniom kopię pierwszej strony pisma (**materiał 2**), i poproś, żeby zapoznali się z artykułem, a następnie sprawdzili, czy zanotowane na kartach wcześniejsze przypuszczenia były słuszne. Na pierwszej stronie „Gwiazdki Cieszyńskiej” pojawił się artykuł, w którym autorzy wyjaśnili swoim czytelnikom, powody i cele wydania czasopisma.

6

Ostatnim elementem pracy z tekstem jest upewnienie się, czy uczniowie rozumieją podkreśloną część tekstu: zapytaj uczniów, w jaki sposób podkreślone fragmenty nawiązują do odzyskania niepodległości, do którego doszło ponad pół wieku później. Poprowadź rozmowę w ten sposób, aby zwrócić uwagę, że nie tylko walka zbrojna, ale również praca organiczna była jednym z fundamentów odrodzenia państwa.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

CEO
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

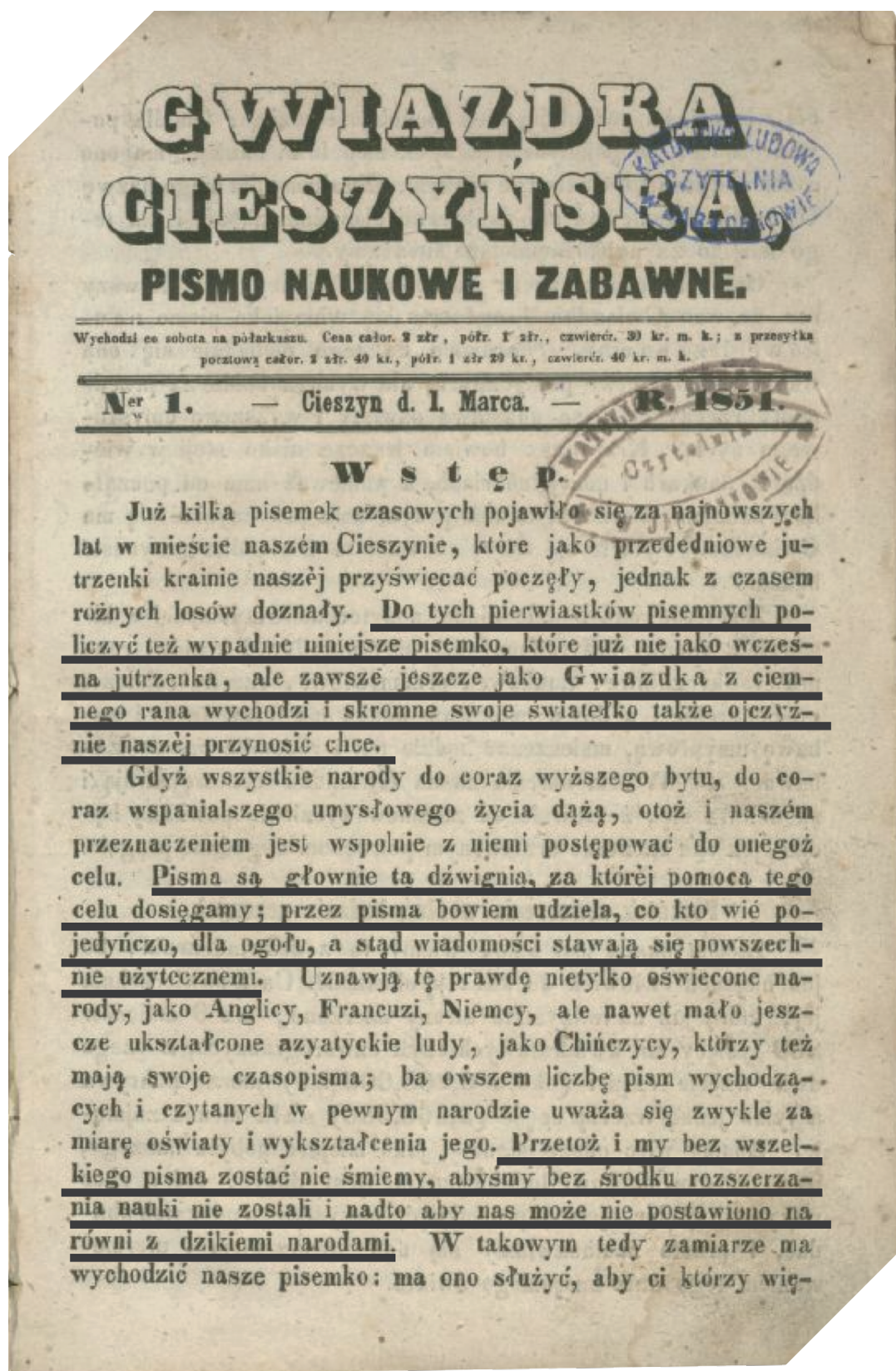

**HISTORIA:
POSZUKAJ**

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci” jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Materiał 1

Wątek	Na pewno tak	Myślę, że nie	Na pewno nie
Wezwanie do walki o niepodległość			
Potrzeba pisma edukacyjnego			
Krytyka cesarza Austro-Węgier			
Przepisy kulinarne			
Wezwanie do bojkotu towarów czeskich			
Wytłumaczenie, skąd taki tytuł			

Pocztówka z Kalisza

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

- ◆ Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VII-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

/

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ dowiesz się, w jaki sposób obchodzono Święto Niepodległości przed II wojną światową w małej miejscowości
- ◆ będziesz rozwijać umiejętność analizy tekstów i zdjęć oraz krytycznego myślenia
- ◆ będziesz rozwijać umiejętność dobierania źródeł pod kątem potrzebnych informacji
- ◆ dowiesz się o losach części polskich żołnierzy, którzy trafili do niewoli niemieckiej podczas II wojny światowej.

- ◆ weźmiesz udział w dyskusji, czym są język polski, zwyczaje, tradycje dla ludzi, którzy mieszkają daleko od swojej ojczyzny.

Eksponat:

pocztówka pochodząca ze zbiorów Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, udostępniona na stronie internetowej „Muzea Wielkopolski” pod adresem: <https://www.muzeawielkopolski.pl/eksponat/uroczystosc-10-lecia-niepodleglej-polski-pod-pomnikiem-legionistow-w-szczypiornie>

/

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1

Poinformuj uczniów, że bohaterem zajęć będzie pocztówka z 1929 roku przedstawiająca obchody 10-lecia odzyskania niepodległości w II Rzeczypospolitej (**materiał 1**). Zdjęcie zostało wykonane w Szczypiornie, które obecnie jest częścią Kalisza (Wielkopolska). W latach 20. ważne wydarzenia w mieście były często tematem pocztówek. Upewnij się, czy uczniowie wiedzą, gdzie leży Kalisz, zapytaj ich, na terenie jakiego zaboru leżał.

2

Poproś uczniów, aby krótko opisali, co widzą na fotografii (**materiał 1**). Ta część zajęć powinna przebiec sprawnie, więc najefektywniej będzie przeprowadzić ją metodą „burzy mózgów”. Należy przy tym pamiętać, że uczniowie powinni wiedzieć, czym różni się interpretacja zdjęcia od wskazywania jego poszczególnych elementów.

3

Następnie poproś uczniów, aby na podstawie zdjęcia odpowiedzieli, jak mogły wyglądać obchody odzyskania niepodległości w latach 20. ubiegłego wieku w Kaliszu. Czy współczesne obchody Święta Niepodległości przypominają te uwiecznione na pocztówce?

→

Pocztówka z Kalisza

4

Zapowiedz uczniom, że kolejnym ich zadaniem będzie próba odkrycia i poznania historii, która związana jest z pomnikiem na zdjęciu. Podziel uczniów na pięć grup. Każda grupa otrzymuje inny materiał źródłowy: zdjęcie, artykuł, wpis na Wikipedii (**materiał nr 2; A-E**). Zadaniem grup jest zapoznanie się z materiałem oraz udzielenie odpowiedzi na pytania:

- ♦ Komu postawiono pomnik?
- ♦ Dlaczego właśnie tam?
- ♦ Dlaczego właśnie wtedy?
- ♦ Czy z postawieniem pomnika związane są jakieś kontrowersje?

W zestawieniu zostały wykorzystane łatwe do znalezienia w Internecie materiały, m.in. z Wikipedii i stron lokalnych. Mając na uwadze dbałość o krytyczne podejście do źródeł, uprzedź uczniów, że pracując z takimi materiałami powinni pamiętać o weryfikacji informacji w innych źródłach.

5

Poproś uczniów o prezentację efektów swojej pracy w grupach. Zadaj im pomocnicze Na co zwrócili uwagę analizując materiał? Jakich jakich informacji im zabrakło, aby odpowiedzieć na wszystkie pytania? Czy szukali potrzebnych informacji w innych źródłach, jakich?

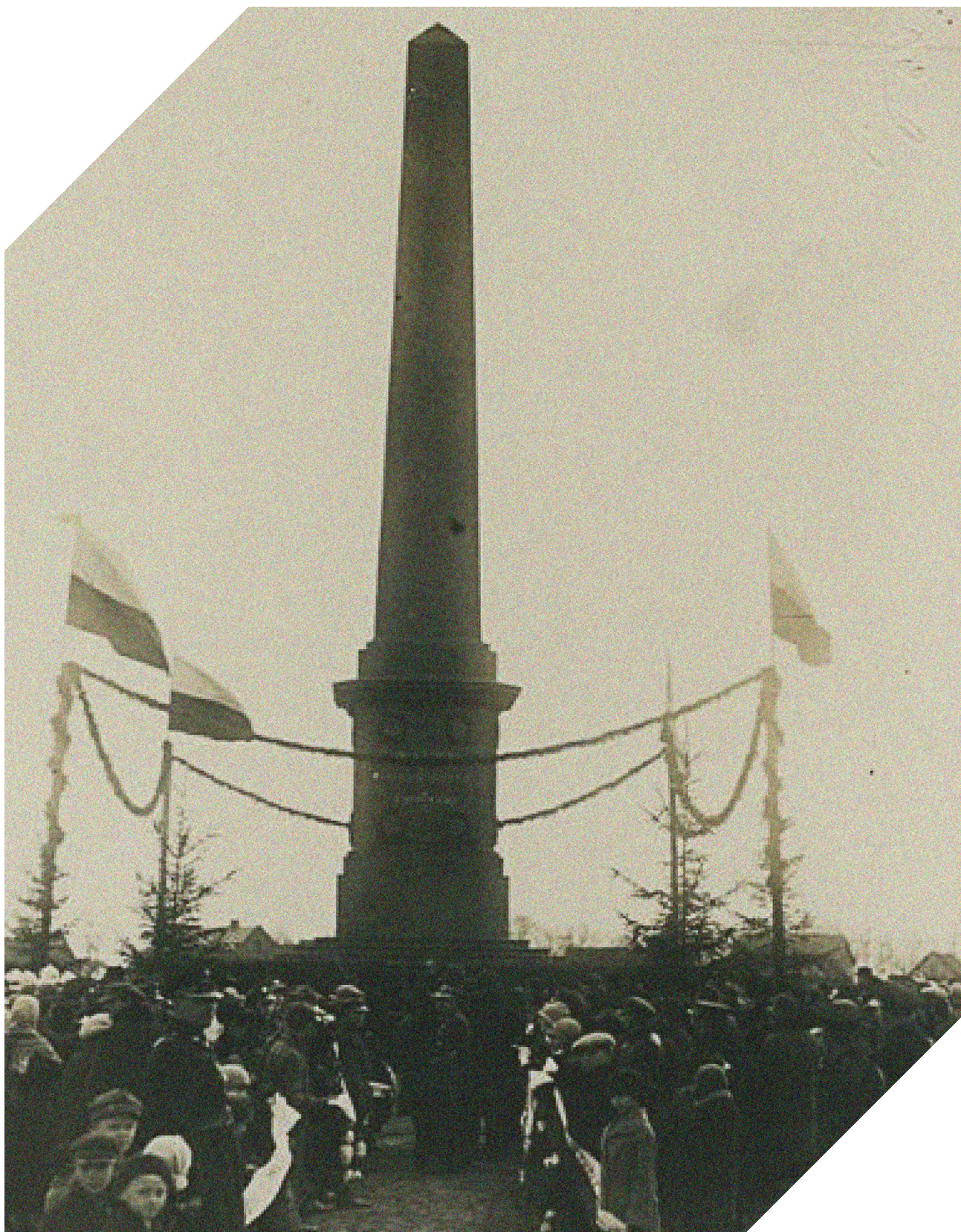
6

Po prezentacjach, zwróć uwagę, że warto sprawdzać informacje w różnych źródłach, bo wtedy mamy większą pewność co do wiarygodności informacji.

7

Na zakończenie zajęć, wróć do pytania: Czy z postawieniem pomnika związane były jakieś kontrowersje? Uczniowie mogą zwrócić uwagę na to, że na uroczystości odsłonięcia pomnika nie pojawił się Józef Piłsudski. Wycofał się w ostatniej chwili pod wpływem protestów i nieprzychylnych jemu i jego polityce komentarzy. Porozmawiaj chwilę z uczniami o tym, dlaczego z miejscami pamięci często związane są kontrowersje (przy okazji upewnij się, że uczniowie wiedzą, co oznacza słowo „kontrowersyjny”). Zapytaj, czy znają inne przykłady sporów (z historii bądź współczesne) wokół pomników, upamiętniania wydarzeń, osób etc. Możesz również zadać uczniom zadanie domowe: jakie były bądź są opinie na temat upamiętnienia konkretnego wydarzenia.

Material 1

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

—CEO—
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

**HISTORIA:
POSZUKAJ**

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historionauci” jest przygotowany i realizowany we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej. Dofinansowano ze środków MKiDN w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Material 2, A

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Szczypiorno>

Materiał 2, B

/

Źródło: <http://szczypiorno.info/informacje/historia/94-2/>

Materiał 2, C

Pomnik legionistów

W dniach 6-7 sierpnia 1927 roku odbył się w Kaliszu Zjazd Legionistów w którym zapowiedział swój udział sam marszałek Józef Piłsudski. Nie był to bynajmniej pierwszy zjazd legionistów, ani też pierwsza wizyta ich komendanta w Kaliszu. Gościł on tutaj już wcześniej dwukrotnie w roku 1919, kiedy tu agitował do wstępowania w szeregi wojska I nie krył swego współczucia dla miesz-

kańców zbombardowanego i spalonego miasta. A także w roku 1921, kiedy wręczał sztandar zasłużonemu w bojach kaliskiemu Pułkowi Strzelców Kaniowskich. Zjazd w roku 1927 – w dieśięciolecie pobytu legionistów w Szczypiornie a zarazem kilkanaście miesięcy po przewrocie majowym i faktycznym przejęciu całej władzy przez Piłsudskiego- zapowiadał się o wiele uroczyszej niż poprzednie.

Kaliszanie przygotowywali się do tego wydarzenia niezwykle starannie. Przeglądając kaliską prasę z tamtego okresu, można znaleźć sporo informacji na ten temat – apele o zbieranie pamiątek legionowych i datki na budowę pomnika, o zgłaszanie miejsc noclegowych w prywatnych domach, o udekorowanie miasta oraz udział delegacji i pocztów sztandarowych w uroczystościach itd.. Są także okolicznościowe wiersze, dywagacje, wspomnienia...

Witaj panie komendancie

Gdy przegląda się łamy, kaliskich gazet z roku 1927 relacje i wrażenia z uroczystości zjazdowych sąsiaduje na nich z komunikatami o zaginięciu gen. Zagórskiego, poszukiwaniach i śledztwie, które nigdy nie wyjaśniło tajemniczego zniknięcia. Przypuszczam, iż nikt ze współczesnych

nie podejrzewał nawet, iż te dwa zdarzenia mogą mieć ze sobą cokolwiek wspólnego. Trzeba było dopiero dystansu czasowego i talentu wnikliwego historyka, aby pokoiarzyć fakty...

Generał Włodzimierz Ostojazagórski nie cieszył się sympatią marszałka Piłsudskiego. Konflikt datujący się od czasów legionowych zaostriżył się po przewrocie majowym, kiedy to generała czynnie przeciwstawił się zamachowi. Wraz z innymi, którzy nie poparli przewrotu, został osadzony w więzieniu śledczym w Wilnie. Został stamtąd zwolniony właśnie 8 sierpnia 1927 roku. Z Wilna do Warszawy konwojował go podczas podróży pociągiem kot. Lucjan Miładowski. Na dworcu czekał na nich samochód, którym dojechali do centrum. Zagórski wysiadł na Krowoskim Przedmieściu i... zniknął.

<http://szczypiorno.info/informacje/historia/94-2/>

Materiał 2, D

Historia

Jako wieś Szczypiorno (wymieniane Sciperzno, Sciporno i in.), wzmiankowane od XV wieku.

W 1815 w miejscowości utworzono punkt graniczny, pomiędzy Prusami a Imperium Rosyjskim, zbudowano koszary dla garnizonu oraz budynek urzędu celnego.

W 1914 władze niemieckie w koszarach i barakach utworzyły obóz jeniecki dla obcokrajowców Ukraińców, Rosjan, Francuzów, Brytyjczyków, Rumunów i innych narodowości. W późniejszym czasie powstał obóz dla internowanych żołnierzy Legionów Polskich (ok. 4 000), którzy odmówili przysięgi lojalności cesarzowi niemieckiemu. Z uwagi na trudne warunki obozowe w mieście utworzono kaliski „Komitet Opieki Nad Jeńcami”, który zaczął regularnie

dostarczać żywność. Wśród legionistów, zrodziła się nowa dyscyplina sportowa w Polsce – piłka ręczna potocznie szczypiorniak.

W 1918 w Szczypiornie po odzyskaniu niepodległości, kwaterował 29 Pułk Strzelców Kaniowskich. W 1927 odbył się zjazd legionistów, połączony z odsłonięciem pomnika w Szczypiornie (zniszczony w czasie okupacji hitlerowskiej).

W 1955 budynek koszar przekazano Ośrodkowi Szkolenia Służby Więziennej.

W 2013 otwarto prywatne Muzeum Historii Szczypiorna.

Na osiedlu mieści się kaplica św. Barbary i kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego oraz Sala Królestwa dwóch Chrześcijańskich Zborów Świadków Jehowy.

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Szczypiorno>

Materiał 2, E

W mieście bowiem także panował głód. Metody władz obozowych obliczone na psychiczne i fizyczne załamanie internowanych spotkały się ze spontaniczną kontrreakcją legionistów. Internowani utworzyli własny samorząd, utrzymywali wojskową dyscyplinę, założyli warsztaty rzemieślnicze, przygotowywali przedstawienia amatorskie, prowadzili lekcje nauki języka i stenografii oraz zajęcia gimnastyczne, w ramach których powstała słynna do dziś gra w piłkę ręczną zwana „szczypiorniakiem”. Przy pomocy rodaków zza drutów obchodzili święta narodowe i uczestniczyli w obrzędach religijnych. Warto podkreślić, iż poprzez obozowe druty trwał stały kontakt internowanych legionistów z Polską Organizacją Wojskową.

Jednym z najbardziej dotkliwych zarządzeń władz obozowych był rozkaz naszywania wszystkim internowanym legionistom numerów obozowych takich, jakie nosili w obozie w Szczypiornie jeńcy wojenni. Legioniści mieli nosić numery obozowe

sporządzone na kawałkach szarego płótna z wymalowaną czarną farbą cyfrą i dodatkowo zaopatrzone w literę „L” oznaczającą internowanego legionistę. Odmówienie przez internowanych wykonania rozkazu, spowodowało pogorszenie i tak już złych warunków. Pod presją nowego komendanta numery internowanym legionistom naszyli jeńcy rosyjscy. Legioniści oczywiście naszyte numery pozrywali. W odwet za to, władze obozowe m.in. wstrzymały kontakt z kaliskim Oddziałem Polskiego Komitetu Opieki nad Jeńcami, wstrzymały pocztę a przede wszystkim zakazały opuszczania baraków bez naszytego numeru obozowego. Wypełnienia tego rozkazu pilnowali niemieccy wartownicy, ustawieni na posterunkach przed każdym wejściem do baraku. To właśnie po tym zarządzeniu legioniści rozpoczęli najgłośniejszą głodówkę, trwającą od 14 do 17 listopada 1917 roku. Osłabieni kilkudniowym głodem i dodatkowo nie wychodzący na świeże powietrze zaczęli chorować.

<http://kalisz.info>

Każdy przedmiot opowiada jakąś historię. Scenariusz lekcji

- ◆ Autorka: Agata Nowotny, socjolożka i antropolożka
Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VI-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 70 minut

Nie tylko ludzie, ale także rzeczy, przedmioty, obiekty opowiadają różne historie. Trzeba tylko umieć zadawać pytania i właściwie odczytać, co się za nimi kryje.

Pomyśl tylko, nowoczesny komputer w latach 70. zajmował całe piętro Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, był taki wielki. Dzisiaj komputery są przenośne, wielkości książki, a nawet mniejsze. Jaką historię nam opowiadają?

To nie tylko historia o technologii, którą ludzie nieustannie rozwijają, ale także o tym, jak zmienia się nasza praca i życie. Coraz częściej pracujemy podczas podróży, jadąc dokądś, albo zdalnie, na odległość. Jak wygląda dzisiejsze miejsce pracy? Nie jest nim już tylko biuro – pomyśl, w jakich miejscach w swoim domu zdarza Ci się pracować? To może być kanapa, biurko, stół jadalny, a nawet... łóżko, prawda?

Jaką historię opowiada laptop? Co mówi nam o świecie współczesnym? Swoimi funkcjami i tym, jak można go używać, zdradza nasze przyzwyczajenia i zachowania.

Zachęcamy do innego spojrzenia na rzeczywistość. Niech uczniowie zabawią się w archeologów współczesności! Przedstawiamy poniżej opisy kilku przedmiotów codziennego użytku, które na pewno dobrze znacie, ty i twoi uczniowie, ale na co dzień nawet ich nie dostrzegacie. Przeczytajcie o tym, jak powstawały – przecież każdy wynalazek został kiedyś wymyślony.

To, jakie były ich koleje losu, mówi nam bardzo wiele o kulturze i historii. Zachęć uczniów do włączenia w głowie przycisku „ciekawość”: kiedy stykacie się z przedmiotami codziennego użytku – suwakiem błyskawicznym, butelką na wodę, bluzką, w której dzisiaj jesteś, za każdym razem zastanówcie się, jak to powstało – wszystko skądś pochodzi i ma swoją historię.

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ odkryjesz, że zwykły na pozór przedmiot może być zbiorem fascynujących historii
- ◆ poznasz pochodzenie i historię przedmiotów codziennego użytku
- ◆ dowiesz się, jak opowiadać o przedmiotach czy obiektach muzealnych w interesujący i ciekawy sposób.

Każdy przedmiot opowiada jakąś historię. Scenariusz lekcji

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

/

Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

1

Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia na rozgrzewkę. Podziel ich na trzy grupy. Każda grupa losuje jedno pytanie i szuka rozwiązania w Internecie.

Dlaczego metalowe kapsle mają nieparzystą liczbę ząbków?

Dlaczego zakrętka od butelki wody mineralnej jednego producenta pasuje do gwintu butelki drugiego?

Skąd się wziął format twojego zeszytu? Dlaczego najpopularniejszym w Europie formatem jest A4?

2

Poproś uczniów, aby zastanowili się, czy znają wymienione przedmioty oraz kiedy one mogły być wynalezione. Oszacujcie ramowe daty. Następnie uczniowie mogą zastanowić się w parach, jak ludzie przed wymyśleniem tych przedmiotów sobie radzili, np. z brakiem zeszytu.

3

Na przykładzie **materiału nr 1** wykonaj zadania z uczniami dotyczące historii krzesła. Możesz potraktować to ćwiczenie jako wstęp do zadania projektowego, które uczniowie będą wykonywać w grupach – poza lekcjami lub na kolejnych zajęciach. Zwróć uwagę, że wykonanie niektórych poleceń wiąże się z wizytą w muzeum, koniecznością obejrzenia przedmiotu (np. wymagać będzie ważenia, mierzenia).

4

Podsumuj razem z uczniami ćwiczenie o krześle – zwróć szczególną uwagę na pytanie dotyczące najstarszego krzesła w waszej okolicy. Jak uczniowie odpowiedzieli na nie, czy potrafiały podać jakieś przykłady? Może opowiedzą jakąś rodzinną historię, która wiąże się z tym meblem? Albo zapamiętali z wizyty w muzeum jakieś niezwykle krzesła?

→

Każdy przedmiot opowiada jakąś historię. Scenariusz lekcji

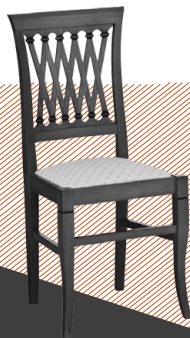
Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

5

Ostatnie zadanie możesz zaplanować jako pracę projektową grup uczniowskich; podziel klasę na trzy lub więcej grup. Rozdaj każdej z nich historię innego przedmiotu oraz zadania do wykonania (**materiał nr 2**). Na kolejne zajęcia uczniowie mają przynieść wyniki swoich badań i poszukiwań. Zaplanuj prezentację prac uczniowskich. Zachęć też uczniów, aby podali przykłady innych rzeczy, które z pozoru wyglądają banalnie, ale opowiadają ciekawe historie.

*Komentarz:

Ćwiczenie może być dobrym punktem wyjścia do pracy nad poznawaniem historii, która kryje się w wybranym obiekcie muzealnym. Powinna wzbudzić w uczniach ciekawość – przedmiot będzie pretekstem, a jednocześnie historią pomysłowości i geniuszu człowieka.

Materiał 1

Przeczytajcie historię powstania krzesła monoblock, tej zwyczajnej – niezwykłej rzeczy, a następnie wykonajcie zadania.

Krzesło monoblock. Czy nazwa tego krzesła nie brzmi tajemniczo? Czy wiesz, że to najbardziej popularne krzesło na kuli ziemskiej! Jest białe, zrobiono go z jednego kawałka plastiku, stąd jego nazwa „monoblock”. Wykonane zostało techniką wytłaczania pod wysokim ciśnieniem. To bardzo tani i szybki sposób produkcji. Wyprodukowanie jednego krzesła zajmuje tylko 2 minuty, dzięki czemu w jednym zakładzie można wyprodukować ich bardzo wiele, a potem sprzedąć za niską cenę. Dodatkowo krzesło jest lekkie i odporne na uderzenia, rzadko się łamie czy niszczy, stąd jego ogromna popularność.

Rozejrzyj się po okolicy – gdzie można spotkać takie krzesła? W ogrodzie? W kawiarni? Na boisku?

Czy widziałeś, jak łatwo można ustawić jedno krzesło monoblock na drugim? Zostało ono tak zaprojektowane, że z kilku krzeseł można ustawić wieżę – to się nazywa sztaplowanie. Sztaplowane rzeczy to sprytne rozwiązanie, gdy brakuje nam miejsca w mieszkaniu. Kilka krzeseł zajmuje powierzchnię jednego. Gdy wyjdą od ciebie goście lub chcesz schować krzesło na zimę, wystarczy ustawić jedno na drugim.

Zadania

Porównajcie tradycyjne drewniane krzesło z krzesłem monoblock:

- ♦ Poszukajcie informacji o tym, ile czasu zajmuje stworzenie tradycyjnego krzesła w zakładzie stolarskim, a ile krzesła monoblock?
- ♦ Zważcie oba krzesła. Ile waży krzesło monoblock, a ile drewniane?
- ♦ Jak dużo miejsca potrzeba, żeby przechować komplet 6 krzeseł monoblock, a ile potrzeba, by schować krzesła drewniane?
- ♦ Postarajcie się znaleźć najstarsze krzesło w waszej okolicy. Czy można je znaleźć w lokalnym muzeum, a może u kogoś w domu? Kiedy powstało? Kto na nim siadał? Jakie historie się z nim wiążą? A czy jesteście w stanie znaleźć krzesło monoblock, do którego ktoś ma stosunek emocjonalny, z którym wiążą się jakieś wspomnienia, sentymenty czy rodzinne historie?
- ♦ Znajdźcie przykłady krzeseł, stołków, które zostały zaprojektowane w Polsce sto lat temu, w okresie 1890-1921.
- ♦ Poszukajcie informacji, ile czasu potrzeba, aby krzesło monoblock wyrzucone na wysypisko śmieci uległo degradacji? A ile czasu potrzebuje drewniane krzesło?
- ♦ Zastanówcie się, jaką historię o naszym społeczeństwie opowiada krzesło monoblock?
- ♦ Wyszukajcie informacje o projekcie stołka „Plopp” polskiego projektanta Oskara Zięty. Z jakiego materiału jest wykonany stołek? Co wam przypomina? Z którego roku pochodzi projekt i w którym Muzeum w Warszawie można go zobaczyć?

Materiał 2

Grupa A

Przeczytajcie historię powstania torebki strunowej, tej zwyczajnej – niezwykłej rzeczy, a następnie wykonajcie zadania.

Torebka strunowa. Weź torebkę strunową do ręki, otwórz ją i zamknij. Po czym poznasz, że zamknąłeś ją dobrze? Pewnie po tym, że jej zawartość się nie wysypuje lub nie wylewa na zewnątrz, żaden zapach nie wydobywa się ze środka. Ale tak naprawdę nie musisz czekać na taki rezultat. Wystarczy, że usłyszysz charakterystyczny klik – to sygnał, że specjalnie zaprojektowany plastikowy suwak został poprawnie zamknięty. Ten dźwięk nie jest przypadkowy. Został zaprojektowany przez zespół inżynierów pracujących nad torebką strunową.

Torebka strunowa została wynaleziona w latach 50. XX wieku. Zamknięcie typu ziplock (plastikowy suwak) wynalazł Duńczyk, Borge Madsen, ale patent i prawo do przemysłowego wykorzystania kupiła amerykańska firma Flexgrip. Od tego czasu grupa inżynierów i projektantów wymyśla coraz lepsze sposoby zamykania plastikowych torebek, aby były łatwe w użyciu, szczelne, a także bardziej przyjazne środowisku.

Zadania

- ♦ Zastanówcie się, jakie nowe dźwięki pojawiły się w naszym świecie w ciągu ostatnich 50 lat. Zróbcie ich listę.
- ♦ A jakich dźwięków nie można już usłyszeć? Czy wiecie, jak wyglądało życie w waszej okolicy 100 lat temu? Jakie dźwięki mu towarzyszyły na co dzień? Jak brzmiały maszyny, sprzęty domowego użytku, jak brzmiała ulica? Zróbcie listę dźwięków, których już nie usłyszymy. Znajdźcie przynajmniej 10 takich dźwięków.

Materiał 2

Grupa B

Przeczytajcie historię powstania pojemnika na jajka, tej zwyczajnej – niezwykłej rzeczy, a następnie wykonajcie zadania.

Pojemnik na jajka. Zróbcie eksperyment w parach. Waszym zadaniem będzie przetransportowania 20 jajek z domu do szkoły (na rowerze, autobusem, pieszo lub samochodem). Jedna osoba wiezie je w opakowaniach na jajka, a druga luzem. Jak ta druga osoba sobie poradzi? Jak uchroni jajka od potłuczenia? Okazuje się, że nie jest to takie proste.

Opakowanie na jajka to bardzo banalny przedmiot, używamy go na co dzień, ale nie zastanawiamy się, jak bardzo jest nam pomocny.

Czy wiesz, że to jedyny obiekt, który od momentu powstania w zasadzie nie zmienił wyglądu? Zmieniły się materiały, z jakich go się wytwarza, ale forma pozostała taka sama. Nikt do tej pory nie wymyślił nic lepszego. Wiele rzeczy wokół nas nieustannie ulega zmianom – ciągle się je poprawia, udoskonala, tymczasem pojemnik na jajka pozostaje taki sam. Wyobraź sobie, że prowadzisz hotel i codziennie potrzebujesz 100 jaj dla swoich gości. Zamawiasz je u lokalnego farmera, ale zazwyczaj w transporcie pęka 20, więc tylko 80 dociera do ciebie w dobrym stanie. To za mało, żeby nakarmić wszystkich gości. Nie chcesz płacić za cały transport. Farmer, od którego kupujesz jaja, czuje się także poszkodowany, gdyż sprzedał ci 100 jaj, a dostał pieniądze jedynie za 80. Kto jest winny? Kto ma zapłacić za szkody?

Tym przypadkiem zajął się w 1911 roku redaktor lokalnej gazety w Smithers w Kanadzie, Joseph Coyle. Opisana historia zdarzyła się naprawdę i stała się inspiracją do wynalazku, który do dzisiaj nam służy. Coyle skonstruował papierowe opakowanie, które pozwala odseparować od siebie jaja, aby się nie potłukły w trakcie transportu.

Zadanie:

- ♦ Przeprowadźcie badanie w swojej okolicy, zapytajcie rodziców i dziadków, w jakich pojemnikach dawniej przechowywano takie produkty spożywcze, jak: grzyby, ogórki kiszzone czy mąkę? Dlaczego?
- ♦ Zastanówcie się, czy materiał, z jakiego zrobiony jest pojemnik ma znaczenie.
- ♦ Udajcie się do lokalnego muzeum lub izby regionalnej (albo wejdźcie na stronę internetową muzeum) i znajdźcie przedmioty, które służyły do przechowywania pożywienia. Czym one się różnią od współczesnych? Zwróćcie uwagę na kształty i materiały, z jakich zostały wykonane, ich trwałość i szczelność. Zróbcie listę różnic i podobieństw, a następnie zastanówcie się, jak nasze życie wyglądałoby dzisiaj bez pojemników na żywność. Czego by nam brakowało? Czego nie moglibyśmy robić? Zróbcie listę takich rzeczy.
- ♦ Zazwyczaj nie zwracamy szczególnej uwagi na przedmioty codziennego użytku - kubek, talerz, cukiernica są w każdym domu i służą nam w zwyczajnych czynnościach. Czy wiecie, że są galerie i muzea, w których głównymi eksponatami są przedmioty użytkowe? Przykładem może być Galeria Wzornictwa Polskiego w Muzeum Narodowym w Warszawie. Znajdźcie na stronie cyfrowe.mnw.art.pl imbryk „Kolumb” zaprojektowany w 1956 roku. W zbiorach muzeum są też naczynia, serwisy i figurki porcelanowe z Ćmielowa. To popularny zakład ceramiki. Rozejrzyjcie się w swoich domach, czy przypadkiem nie ma w nich przedmiotów polskich projektantów albo wyprodukowanych w polskich zakładach, które możecie spotkać również w galerii czy muzeum?

Materiał 2

Grupa C

Przeczytajcie historię powstania kartek post-it, tej zwyczajnej – niezwykłej rzeczy, a następnie wykonajcie zadania.

Karteczka post-it. Historia, o tym, jak powstała karteczka post-it, jest jedną z najzabawniejszych historii w dziejach wynalazczości. To, co dzisiaj jest bardzo popularnym produktem papierniczym, dostępnym w wielu sklepach, supermarketach, a nawet kioskach, jest dziełem przypadku, a nawet – efektem błędu. W 1968 r. w jednej z firm chemicznych 3M w Stanach Zjednoczonych dr Spencer Silver wynalazł nowy klej. Niestety formuła, jaką wymyślił okazała się wyjątkowo słaba. Klej zupełnie nie kleił! Z początku wydawało się, że wynalazek jest wielką porażką, ale nieoczekiwanie ktoś wymyślił dla niego nowe zastosowanie.

Ktoregoś dnia, a było to w latach 70., kolega dr Silvera, Arthur Frey, poszedł do kościoła i niechcący upuścił modlitewnik, z którego wysypały się luźno wrzucone tam fiszki. Zdarzenie to podsunęło Freyowi pomysł, gdyby tak posmarować fiszki słabym klejem, to będzie je można z łatwością przyczepiać do różnych powierzchni, a potem odklejać. Cudowne!

Zadanie:

- ♦ Pomyślcie, jak można wykorzystać nieudane pomysły! Stwórcie katalog nieudanych pomysłów do powtórnego wykorzystania. Zasada jest prosta: spiszcie pomysły, które z jakichś przyczyn nie zostały przez was lub przez innych wykorzystane. Popytajcie waszych kolegów, koleżanki, rodzinę. Może katalog zainspiruje kogoś innego do twórczego wykorzystania pomysłu, który waszym zdaniem był nieudany?
- ♦ Zaproponujcie nauczycielowi nowy sposób oceniania, w którym uczniowie będą dostawać plusy za każdą pomyłkę, którą opisać w odpowiedni sposób (np. czego się dzięki niej nauczyli).
- ♦ Z projektowaniem różnie bywa i nigdy nie wiadomo, co będzie źródłem inspiracji do stworzenia przedmiotu. Znaście wyciskarkę do cytrusów Phillippe'a Starcka? Jeśli nie, to poszukajcie – ma charakterystyczny kształt. Podobno projektant wymyślił ten przedmiot podczas jedzenia owoców morza: spojrzał na leżące obok siebie ośmiornicę i cytrynę i go olśniło. Na papierowej serwetce zrobił pierwszy szkic przyszłej słynnej wyciskarki. Jeszcze inaczej jest z projektami, które powstają na specjalne zamówienia. Tak było w przypadku kompletu śniadaniowego na luksusowy transatlantyk „Piłsudski”. Odnajdźcie informacje na temat projektu Julii Keilowej. Jak zaprojektować naczyńia, by przetrwały morską żeglugę? Podpowiedzi szukajcie na portalu

Historia: poszukaj

Karta obiektu. Praca na wystawie

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

/ Wskazówki dla nauczyciela/nauczycielki:

Po wprowadzeniu uczniów w tematykę programu „Historionauci”, czas na wizytę w lokalnym muzeum. Warto zachęcić uczniów, aby wcielili się w rolę detektywów – podziel ich na grupy i zachęć do poszukiwań. Ich zadaniem będzie wybranie obiektu z lat 1795-1918, który według nich najlepiej pokazuje drogi do niepodległości Polaków w ich regionie. Wcześniejsze zajęcia na temat wybranych obiektów (m.in. „Jak wybrać obiekt muzealny?”, „Jak pracować z przedmiotem?”, „Każdy przedmiot opowiada jakąś historię”, „Gwiazdka z Cieszyna” itd.) oraz wizyta w portalu edukacyjnym

Historia: poszukaj powinny uświadomić uczniom, czego powinni szukać.

*Uwaga

Zachęcamy was do wcześniejszego kontaktu z muzeum, aby zapowiedzieć swoją wizytę z młodzieżą. Warto skonsultować się z pracownikami muzeum (najlepiej z działu edukacji). Nie zawsze na ekspozycji stałej można znaleźć eksponaty, które będą odpowiadały tematowi naszego projektu.

- ♦ Daj uczniom czas, aby rozejrzeli się po muzeum. Przeprowadź proste ćwiczenie – rozdaj każdemu z nich dwie kartki – zielona oznaczać będzie TAK, a czerwona NIE. Następnie poproś uczniów, aby wybrali dwa obiekty i położyli przy nich kartkę. Niech chętni uczniowie uzasadnią swoją decyzję, dlaczego wybrali jeden z obiektów, a drugi odrzucili (możesz z góry wskazać kryteria wyboru, np. obiekt, który mniej zainteresował, jest dla mnie najbardziej/najmniej oryginalny/zwyczajny/wartościowy albo nie określać kryterium).
- ♦ Następnie, rozdaj uczniom kartę obiektu (mogą pracować indywidualnie bądź w parach). Uczniowie zwiedzają muzeum i wybierają obiekt, kierując się pytaniami z karty. Zaznacz,

że karta jest wstępem do opracowania historii obiektu, który z kolei powinien mieć związek z tematem programu *Drogi do niepodległości*, widzianym z perspektywy historii regionalnej. Wskaż uczniom, że każdy obiekt muzealny ma swoją metryczkę – to ona powinna stać się punktem wyjścia do poszukiwań kolejnych informacji o obiekcie.

Co dalej?

Po wizycie w muzeum zajrzyjcie raz jeszcze do karty obiektu. Zastanówcie się, gdzie można znaleźć dodatkowe wiadomości na temat wybranego eksponatu. Może warto skorzystać z Internetu, archiwów kościelnych, biblioteki szkolnej, biblioteki miejskiej albo porozmawiać z rodzicami, nauczycielami lub sąsiadami?

Karta obiektu Historionauty

Po wybraniu eksponatu, odpowiedz na pytania.
Wypełnij kartę w muzeum.

Dlaczego wybrałeś/wybrałaś ten obiekt muzealny?	Jakie emocje wzbudza obiekt?
Czy związana jest z nim jakaś osoba?	Czy obiekt jest częścią jakiejś większej historii?
Dlaczego kojarzy Ci się z niepodległością?	Jak można opisać drogę do niepodległości poprzez ten obiekt?
Dlaczego akurat ten obiekt jest ciekawy?	Co ten obiekt mówi o swojej epoce?
Jak myślisz, jaką tajemnicę może kryć w sobie ten obiekt?	Co ten obiekt mówi o ludziach, którzy byli z nim związani?

Półka z pomysłami. Ćwiczenia dla Historionauty

Fascynujące historie

Podziel swoich uczniów na kilkusobowe zespoły. Każdemu z nich rozdaj fotografie nieznanym uczniom obiektów. Poproś, aby o każdym obiekcie przygotowali w zespołach opowieść (powinni skorzystać z pytań podanych poniżej). Zachęć ich, aby uruchomili swoją wyobraźnię i wymyślili historie od początku do końca. Kiedy każdy zespół przedstawi już swoją historię, opowiedz im prawdziwe dzieje obiektów znajdujących się na zdjęciach. Uświadom im, że prawdziwe historie mogą być tak samo niezwykle jak te, które przed chwilą sami opowiedzieli.

- ♦ Co to jest?
- ♦ Kiedy i gdzie powstał ten obiekt?
- ♦ Z czego jest wykonany?
- ♦ Jakie osoby związane są z tym obiektem?
- ♦ Jaka historia się z nim wiąże?

Mapa myśli

Znalezienie informacji o historii obiektu może być trudnym zadaniem. Na początek zachęć uczniów, aby zrobili mapę myśli – spisali swoje skojarzenia, pierwsze wrażenia związane z obiektem, np. skąd może pochodzić, jakie osoby mogły być z nim związane, jak można go datować, do czego mógł służyć itp. Możesz użyć kartki i flamastrów bądź kartek post-it albo nowych technologii. W stworzeniu mapy myśli wokół obiektu mogą wam pomóc aplikacje, np.

Słówka

Skojarzenia słowne to nie tylko mapa myśli. Za pomocą aplikacji możesz zachęcić uczniów, aby przygotowali obrazki ze skojarzeniami o danym obiekcie. Poproś, aby w parach wymienili skojarzenia, korzystając z aplikacji . Następnie, w większych grupach, porównaj wyniki swojej pracy, aby na koniec móc stworzyć wielką mapę słów wokół obiektu.

Graj i opowiadaj!

Jak w kreatywny sposób zachęcić uczniów do tworzenia opowieści? W tym celu pomogą wam kostki do gry, kartka papieru i długopis. Należy przygotować specjalną tabelkę z czterema kolumnami: Kiedy? Gdzie? Kto? Co? oraz ponumerować wiersze tabeli po kolei od 1 do 6 (liczba oczek na kostce do gry). Najpierw uzupełniamy tabelę, wpisując bądź rysując obrazki dotyczące wybranych obiektów. Część informacji może dotyczyć faktów, część uniwersalnych informacji, np.: *Kiedy? W 1918 roku. Gdzie?*

Tam, gdzie rosną poziomki (zobacz przykład).

Półka z pomysłami. Ćwiczenia dla Historionauty

Podziel klasę na mniejsze zespoły. Każdy z nich otrzymuje tabelę oraz kostkę do gry. Uczestnicy rzucając kostką budują narrację: konkretnej liczbie oczek przypisana jest treść - fraza do zbudowania opowieści. Można określić czas gry. Aktywność ma na celu ćwiczenie umiejętności budowania opowieści, rozbudza wyobraźnię, uczy kreatywnego myślenia, a jednocześnie opowiadania historii. Do zabawy w opowiadanie można wykorzystać informacje zapisane przez uczniów na kartach obiektu. Można ćwiczyć tworzenie historii abstrakcyjnych czy fantastycznych, ale możesz wykorzystać również to ćwiczenie do opracowania opowieści opartych na faktach, dotyczących wybranego przez was obiektu. W ten sposób, stworzona przez uczniów narracja może być wykorzystana do napisania końcowego artykułu.

Przykład karty do gry:

	Kiedy? (czas)	Gdzie (miejsce)	Kto? (bohaterowie)	Co? (wydarzenie)
	Dawno, dawno temu	W lokalnym ratuszu	Ciotka Konstancja	Wyprawa do sklepu
	W czasach prapra- pradziadków	W domu	Wuj Stanisław	Daleka podróż
	150 lat temu	Na rynku	Mała Elżbietka	Wykwintny posiłek
	W XIX wieku	W fabryce	Tadeusz, syn prawnika /robotnika/chłopa/ szewca/krawca	Romantyczna kolacja
	Pierwszego dnia jesie- ni/zimy/wiosny/lata	W sklepie	Babcia Katarzyna	Prezent na urodziny
	W przeszłości	W miejscu, którego nikt nie odwiedzał	Dzieci z okolicy	Otwarcie nowej szkoły/restauracji/ sklepu

Jak ożywić historię, czyli obiekt muzealny a nowe technologie

Zadaniem Historionauty jest zaprezentowanie swoim kolegom i koleżankom, rodzicom, sąsiadom, mieszkańcom wybranego obiektu i związanej z nim historii. Dzięki nowoczesnym technologiom (np. aplikacjom komputerowym) można w łatwy sposób ożywić zapomniany obiekt, opowiedzieć jego historię i pokazać go światu. Tworzenie wirtualnych kolaży czy animacji może być świetną zabawą, która dodatkowo uatrakcyjni opowieść o wybranym przez was obiekcie. Poniżej znajdziecie przykłady narzędzi i aplikacji dostępnych nieodpłatnie w Internecie.

Plakat

Prostą i niezawodną formą prezentacji jest plakat oraz infografika wykonana cyfrowo. Plakat może być wykorzystany do promocji waszego projektu. Proponujemy narzędzia, z których można korzystać w telefonie komórkowym i na komputerze.

[Pixlr](#)

[Canva](#)

Wirtualne kolaże

Technika kolażu większości z was kojarzy się z papierem i gazetami. Bez wycinania, ale za pomocą aplikacji możecie też tworzyć niecodzienne kolaże. Proponujemy proste narzędzie do edycji zdjęć oraz tworzenia grafik. Z tego narzędzia można korzystać w telefonie komórkowym i na komputerze.

[Piktochart](#)

Komiks

Opowieść obrazkową wraz z tekstem można szybko stworzyć za darmowych aplikacji dostępnych w smartfonie, wystarczy przygotować zdjęcia i tekst. Pomogą one wam w łatwy sposób zrobić komiks, który będzie promował przedmiot muzealny w Internecie.

Proponujemy dwa narzędzia do edycji zdjęć oraz tworzenia napisów i różnych elementów graficznych. Z aplikacji można korzystać w telefonie komórkowym.

[PicSticker](#)

[Snapseed](#)

Angażująca fotka

W promowaniu obiektu muzealnego mogą pomóc obrazy interaktywne, które będą angażować oglądających. Dodawanie znaczników i linków do filmów i stron internetowych, różnych dźwięków może wzmocnić przekaz i zwiększyć atrakcyjność obiektu.

Proponujemy narzędzia, z którego można korzystać na komputerze i telefonie.

[Thinglink](#)

[FilmoraGo](#)

Jak ożywić historię, czyli obiekt muzealny a nowe technologie

Gify

Jak pokazać przedmiot w niekonwencjonalny sposób? Może przez jego ożywienie? Do stworzenia ruchomego obrazu posłuży wam aplikacja do tworzenia GIF-ów.

Proponujemy narzędzia, które w łatwy sposób zamieni obraz statyczny w krótką animację.

Giphy

Boomerang

Przykłady animowanych GIF-ów obiektów z kolekcji muzealnych znajdziecie na stronie: www.historiaposzukaj.pl w **zakładce GIFY**

Historia obiektu na internetowej osi czasu

Oś czasu nie musi być nudną linią z datami. Wykorzystując odpowiednie programy, można stworzyć ciekawą prezentację historii przedmiotu. Zobaczcie przykład na stronie w zakładce **Oś Czasu**

Timeline

Animacje

Animacji nie tworzą tylko filmowcy. Aby zrobić krótką animację, wystarczy przygotować prostą scenografię. W następnej kolejności przyda się program, który pomoże zmontować film animowany z efektami specjalnymi.

Stop Motion Studio

Lumen 5

Spark

Animaker

Flipaclip

Jak przygotować mapę – drogę obiektu?

Za pomocą prostej aplikacji można przygotować mapę wirtualną. Do każdej pinezki na mapie można dodać zdjęcia i informacje o obiekcie czy okolicy.

Mapmaker

Puzzle

Puzzle to prosta aktywność, która uczy skupienia, precyzji oraz zapamiętywania obrazów i kształtów. W czasach nowoczesnych technologii można ułożyć puzzle interaktywne. W ich przygotowaniu pomoże aplikacja: **iPuzzle**

Tworząc materiały, warto pochwalić się nimi wśród innych Historionautów

Umieszczenie pracy na Padlecie kończy wasz projekt. Gdy przygotujecie animację, mapę wirtualną, zdjęcie interaktywne, wirtualną oś czasu, animowany GIF czy komiks, podzielcie się swoimi pracami na Padlecie programu „Historionauci”.

Co to jest Padlet?

Jest to wirtualna tablica, na której możemy umieszczać informacje w postaci tekstów, zdjęć i linków.

Padlet

Szczegółowe informacje o tym, jak korzystać z narzędzi i aplikacji znajdziecie na blogu

Narzędzia i aplikacje internetowe

Opracowanie artykułu. Wskazówki dla Historionauty

Na zakończenie projektu uczniowie przygotowują krótki artykuł o historii, która wiąże się z wybranym wcześniej obiektem muzealnym.

Tworząc teksty zadbajcie o jasność, komunikatywność i zwięzłość przekazu oraz formę. Najważniejsze, żeby historia była intrygująca, ciekawa, taka, którą będzie się czytało z wypiekami na twarzy. W jaki sposób ją opowiedzieć i opisać? Poniżej znajdziecie najważniejsze elementy, z których powinien składać się wasz artykuł. Nadesłane teksty zostaną po redakcji opublikowane w portalu

historiaposzukaj.pl

Objętość tekstu: około 2700 – 3000 znaków (bez spacji).

Cztery kroki do napisania dobrego artykułu

Krok 1

Intrygujący tytuł z rozwinięciem

Przykład 1: Siedemnastowieczny portret Roberta de Niro? Obraz tajemniczego malarza we wrocławskim Muzeum Narodowym.

Przykład 2: W samym środku bitwy. Panorama Racławicka w Muzeum Narodowym we Wrocławiu. Jeżeli opisujemy eksponat muzealny, to w miarę możliwości podajemy w tytule placówkę, z której pochodzi. Jeżeli jest to możliwe, podajemy też miejscowość oraz miejsce przechowywania. Oczywiście nie zapominamy o autorze/autorach artykułu.

Krok 2

Nagłówek (lead), do 300 znaków.

Leadem nazywamy trzy lub cztery proste zdania wprowadzające, które mają zachęcić czytelnika do dalszej lektury, intrygującą informację, która przykuwa uwagę.

Krok 3

Tekst podstawowy, ok. 2400-2700 znaków.

Tekst powinien zawierać najważniejsze informacje dotyczące historii, a punktem wyjścia opowieści ma być wybrany obiekt. Powinien wskazywać na „coś”, co będzie odgrywało rolę wizytówki bądź znaku rozpoznawczego, który budzi jednoznaczne skojarzenie z przedmiotem opisu i ułatwia jego zapamiętanie. Może to być jakiś detal obiektu, stylowy motyw; jedno, najbardziej charakterystyczne wydarzenie; epizod z życia postaci lub jakieś jej dokonanie, z którymi związany jest obiekt; najbardziej charakterystyczna cecha. W przypadku eksponatu muzealnego warto zwrócić uwagę, jak znalazł się w kolekcji muzeum.

W zakończeniu należy konieczne krótko opisać, jakie znaczenie i rolę ma obiekt, jakie jest jego miejsce w historycznym dorobku narodu, regionu, lokalnej wspólnoty.

Opracowanie artykułu. Wskazówki dla Historionauty

Krok 4

Zdjęcia, maksymalnie 3-4.

Bardzo ważne jest, aby zdjęcie było opisane, sam link często nie wystarcza. W miarę możliwości wskazane jest ilustrowanie artykułów zdjęciami obrazów, eksponatów muzealnych.

Podpis pod ilustracją:

Autor, nazwa obiektu – tytuł kursywą, rok powstania, (ew. miejsce powstania); miejsce przechowywania, ekspozycji; właściciel, autor zdjęcia, licencja, źródło.

Przykład 1: Marian Jaroczyński, *Drugi traktat toruński*, 1873, Muzeum Okręgowe w Toruniu, fot. J. Mehlich, licencja PD, Wikimedia Commons (podpis pod obrazem).

Przykład 2: Wykopaliska na Ostrowie Lednickim, ruiny palatium i kaplicy, fot. M. Felis, licencja PD, Wikimedia Commons (podpis pod zdjęciem).

Przykłady artykułów ze strony historia:poszukaj:

Prosty sposób na gorącą kąpiel. Gazowy piecyk kąpielowy „MARS” ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni

Modna „Pani” w międzywojennej Gdyni. Główka modniarska ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni

Kobiety Niepodległości. Fotografia żołnierek Ochotniczej Legii Kobiet w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego